

Brüsszel sürgeti a környezetvédelmi adóreformot

Adózás a fenntartható fejlődésért

Nagyszabású, kétnapos konferenciát rendezett az Európai Bizottság Brüsszelben „Adózás a fenntartható fejlődésért”¹ címmel. A bevezető előadásokat Kovács László adóügyi biztos, Sztavrosz Dimasz környezetvédelmi biztos és Peer Steinbrück német pénzügyminiszter tartották. Kovács László hangsúlyozta: az adóknak csak egyik célja szabad hogy legyen az államháztartás bevételeinek biztosítása. A jó adórendszer kijavítja a piac hibáit, előnyösen befolyásolja a piaci szereplők – gyártók, kereskedők, fogyasztók – magatartását, segíti a társadalmilag fontos célok elérését. Hozzá kell járulnia a versenyképesség fokozásához, az energiaellátás biztonságához, a környezetvédelemhez és az éghajlatváltozás lassításához, valamint a szociális vívmányok megtartásához. A piac viszont jelenleg nem számol megfelelően bizonyos költségekkel. Ezért ezek a költségek – így a környezetszennyezésé – nem jelennek meg az árakban, és az adózás egy rendkívül hatékony eszköz ezeknek a piaci kudarcoknak a kiküszöbölésére.

Kovács László bejelentette, hogy az Európai Bizottság hamarosan megjelenteti a környezetvédelem piaci eszközeiről szóló zöld könyvet², javaslatot tesz a gázolaj jövedéki adójának egységesítésére a jelenleginél jóval magasabb szinten és a gépjárműveknek a széndioxid-kibocsátást is figyelembe vevő adóztatására.

A német pénzügyminiszter is hangsúlyozta: az adórendszer óriási lehetőségekkel rendelkezik, hogy társadalmainkat a környezeti, gazdasági és szociális szempontból egyaránt fenntartható fejlődés irányába fordítsa. Megfelelő adókkal az emberek, a vállalkozások viselkedését úgy lehet irányítani, hogy a fenntarthatóság szempontjából kedvező termékeket és szolgáltatásokat részesítsék előnyben.

További előadásokat hallhattunk arról, hogy Angliában, Hollandiában, Olaszországban, Japánban, Kínában, Koreában, az Amerikai Egyesült Államokban és más országokban milyen tapasztalatokra tettek szert, és mit terveznek a környezetvédelmi szempontú adózás terén. Felszólaltak a különböző nemzetközi szervezetek, így az ENSZ, az OECD és a Világbank magas rangú tisztségviselői, valamint az üzleti élet – köztük a Deutsche Bank – képviselői is, akik mind támogatták a környezetvédelmi adóreform gondolatát. Különösen érdekes volt Rae Kwon Chungnak, az ENSZ Ázsiai Gazdasági és Szociális Bizottsága Fenntartható Fejlődés Igazgatósága igazgatójának az előadása. Bevezetőjében az ESSO olajtársaság egyik volt vezetőjének a megállapítását idézte: „A szocializmus azért omlott össze, mert nem hagyták, hogy az árak a gazdasági igazságot mondják. A kapitalizmus azért omlhat össze, mert nem hagyják, hogy az árak a környezetvédelmi igazságot mondják.” Kifejtette, hogy bár az ázsiai országokban nagyon sok a szegény ember, ezek az országok már túlléptek azon a ponton, amit a természeti környezet elbír. Egyes országok – különösen Kína – tesznek lépéseket az energia és nyersanyagok hatékonyabb felhasználása érdekében, a rohamos gazdasági növekedés azonban olyan súlyos környezeti feszültségeket okoz, ami a továbbiakban magának a gazdasági fejlődésnek is gátja lehet. A problémát fokozza, hogy Ázsiában is terjed az a gondolkodásmód, amely egyre inkább az anyagi javak megszerzésében látja az élet fő célját – ellentétben a korábbi szemlélettel, amely a lelki gyarapodásra helyezte a hangsúlyt... Ugyanakkor a környezetvédelem gazdasági eszközeit gyakorlatilag nem ismerik, és így alig alkalmazzák. Ezért az Európai Uniótól kért segítséget a felvilágosításban és a példamutatásban.

Magyarország vonatkozásában kiemelendő, hogy az előadók között szerepelt Persányi Miklós környezetvédelmi és vízügyi miniszter, és a rendezvényen részt vett Markó Andrea, a Pénzügyminisztérium szakállamtitkára is.

A konferencián felvettem, hogy a támogatások kérdéskörét is vizsgálni kell. Nem sok haszna van ugyanis egy olyan adóreformnak, ahol megnövelik a környezetvédelmi jellegű adókat, és ugyanakkor hatalmas támogatásokat nyújtanak a környezetvédelmi szempontból fenntarthatatlan tevékenységeknek (például bizonyos csővégi megoldásokra, autópálya-építésekre, a fosszilis energiák használatára). Az éppen elnöklő Pervenche Berès, az Európai Parlament Gazdasági és Pénzügyi Bizottságának elnöke meglehetősen semmitmondó választ adott („bizonyos támogatásokat meg kell adni a gazdasági fejlődés és a társadalmi kohézió érdekében...”), azonban a későbbi felszólalók közül többen hangsúlyozták a káros támogatások felszámolásának szükségességét.

A konferencia természetesen nem járt kézzelfogható, gyakorlati eredménnyel, azonban úgy vélem, rendkívül fontos eredmény, hogy már a legmagasabb szinten is elismerik a környezetvédelmi adóreform szükségességét, és ennek a gondolatnak ilyen rangos fórumot adnak. (Emlékeztetőül: a Levegő Munkacsoport 1992-ben jelentette meg első tanulmányát a témáról.)

A zöld adóreform javítja a versenyképességet

A konferenciát követően egy szűkebb szakértői kör külön napot szentelt „A környezetvédelmi adóreform hatása a versenyképességre” című tanulmány³ megvitatására. Ez a kutatás az eddigi legátfogóbb módon és a legkorszerűbb modellezési technikákat alkalmazva vizsgálta meg a környezetvédelmi adóreform tényleges hatásait a környezetre és a versenyképességre. Öt európai országot vizsgálva megállapították, hogy egy igen mérsékelt adóreform hatására is 6 százalékkal csökkent a szén-dioxid-kibocsátás, miközben a gazdaság teljesítménye 0,5 százalékkal javult.

Elemezték azoknak az ágazatoknak a helyzetét, amelyeket feltehetően különösen hátrányos érint az adóreform, mivel igen energiaigényesek. A tanulmány szerint az adóreform kapcsán a vas- és egyéb fémkohászat a legsérülékenyebb, azaz ez az ágazat szenvedheti a legnagyobb veszteséget. Utána következik a papír- és kartongyártás, a faipar, a vegyipar, az élelmiszeripar, majd legvégén a nem fémes ásványipar (elsősorban cement és egyéb építőanyagok). Az egyes vizsgált országokban természetesen eltérnek egymástól az adatok, hiszen egy nagy kiterjedésű országban a magas szállítási költségek miatt kevésbé érdemes külföldről például cementet importálni, míg egy kis ország ebben a tekintetben sokkal inkább kiszolgáltatott lehet a szomszédjainak.

Ezzel összefüggésben vizsgálták azt is, hogy vajon a környezetvédelmi adóreform következtében milyen mértékben tevődik át egyes termékek előállítására és így a környezetszennyezés is más országokba (ez az ún. *carbon leakage*, szó szerinti fordításban a szén elszivárgása). A tanulmány következtetései szerint az ilyen áttelepülés a környezetvédelmi adóreform következtében előfordul, de nem jelentős.

A végkövetkeztetés azonban itt is az volt, hogy bár egyes országok egyes ágazatai kisebb mértékben hátrányt szenvedhetnek a környezetvédelmi adóreform következtében, azonban az adott ország versenyképessége összességében javul, a környezetszennyezés pedig világméretekbencsökken.

Budapest, 2007. április 5.

Lukács András
Levegő Munkacsoport

¹ A konferencia programja, az előadók részletes ismertetése, egyes előadások anyaga, valamint az egész konferenciáról készült videofelvétel megtalálható a

http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/tax_conferences/index_en.htm címen.

² A zöld könyv az Európai Bizottságnál vitaanyagot jelent, a fehér könyv pedig a Bizottság hivatalos politikáját rögzíti. A konferencia óta megjelent a „Piaci eszközök a környezetvédelemben és az energiapolitikában” című zöld könyv (*Green Paper on market-based instruments for environment and energy related policy purposes*, http://ec.europa.eu/environment/enveco/pdf/com_2007_140_en.pdf), amelynek megállapításaival a nagy európai környezetvédő szervezetek egyetértenek, azonban súlyos hibájának tartják, hogy csak általánosságokat tartalmaz, nem irányoz elő konkrét teendőket az EU és tagállamai számára (ld. például az Európai Környezetvédelmi Iroda nyilatkozatát: http://www.eeb.org/press/280307_environmental_fiscal_instruments_paper_too_timid.html.)

³ COMETR – Competitiveness Effects of Environmental Tax Reform,

http://www2.dmu.dk/cometr/Partner%20only/Brussels/policy%20brief/COMETR_Policy_Brief_Mar_2007.pdf